

КРЕМЕНЬ

Василь Григорович —
академік НАН України,
академік НАПН України,
президент Національної
академії педагогічних наук
України

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ У 2024 РОЦІ ТА ЗАВДАННЯ НА 2025 РІК

Шановний Анатолію Глібовичу!

Шановні учасники зборів!

У 2024 р., як і в попередні роки, колективи наукових установ, члени Національної академії педагогічних наук України гідно відповідали на виклики часу, демонструючи національну єдність у протистоянні російському агресору і в здійсненні історичних європейських прагнень українського народу.

Минулого року продовжувалася робота з удосконалення діяльності самої Академії, а саме:

- забезпечено реалізацію Плану заходів з реформування НАПН України на 2023 і 2024 роки;
- продовжено виконання Стратегії розвитку НАПН України на 2023—2027 роки;
- затверджено Концепцію розвитку відкритої науки в НАПН України на 2024—2030 роки;
- з огляду на потреби воєнного часу, періоду повоєнного відновлення та євроінтеграцію країни скореговано тематику наукових досліджень НАПН України, оптимізовано співвідношення фундаментальних і прикладних досліджень, терміни їх виконання, склад виконавців тощо;
- проведено системну роботу зі зміцнення та омолодження складу членів Академії. Достатньо сказати, що на Загальних зборах НАПН України, які відбулися 11 лютого 2025 р., було обрано 11 академіків, причому більшість з них — віком до 60 років, і 26 членів-кореспондентів, 20 із яких — молодші за 55 років.

Усі п'ять відділень НАПН України спрямовують зусилля вчених на дослідження, які відповідають передусім пріоритетним напрямкам розвитку науки і техніки, а також на розв'язання найбільш актуальних проблем сьогодення. Їх ефективне виконання дало змогу підготувати важливі розробки з високим рівнем застосування і впливу.

Так, у **Відділенні філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки** проведено комплекс досліджень з метою розроблення науково-методичного забезпечення реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності як складової забезпечення національної безпеки України згідно з однойменним Законом України від 13.12.2022 № 2834-IX та відповідною Стратегією на період до 2030 року, ухваленою постановою Кабінету Міністрів України від 15.12.2023 № 1322. Проведено системні дослідження щодо концептуального обґрунтування й розроблення норм нового Закону України «Про дошкільну освіту», який Верховна Рада України прийняла 6 червня 2024 р.

У **Відділенні психології та спеціальної педагогіки** виконано ґрунтовні дослідження щодо забезпечення психічного здоров'я та благополуччя людини в умовах війни. Розроблено варіативні технології психолого-педагогічного супроводу психологічної безпеки освітнього середовища та методики вимірювання їхньої ефективності, визначено характеристики інформаційної психологічної безпеки. У сфері *освіти дітей з особливими освітніми потребами* здійснено методичне забезпечення реалізації безбар'єрності освітніх послуг, зокрема для дітей дошкільного віку. Для учнів з порушеннями інтелектуального розвитку 5—10 (11) класів розроблено 10 модельних навчальних програм, які отримали гриф МОН України.

Вчені **Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем** зробили вагомий внесок у формування дидактичної системи реалізації нового змісту базової середньої освіти на предметному циклі (7—9 класи). Істотно посилено концептуально-методологічне і науково-методичне підґрунтя для впровадження профільного навчання. Обґрунтовано зміст спеціалізованої освіти наукового спрямування. Здійснено методологічне та методичне забезпечення діагностики і розвитку інформаційно-цифрового середовища із застосуванням штучного інтелекту для наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників.

У **Відділенні професійної освіти і освіти дорослих** минулого року отримано такі результати:

- у сфері *професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти* розроблено та імплементовано принципи організації змішаного навчання, правила застосування цифрової платформи, а також механізми державно-приватного партнерства;

- у сфері *педагогічної освіти* обґрунтовано концепцію оновлення змісту підготовки викладачів закладів вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифрової трансформації суспільства;

- у сфері *освіти дорослих* розроблено професійний стандарт «Андрагог» та андрагогічно орієнтовану модель професійного розвитку науково-педагогічних працівників в умовах неформальної та інформальної освіти.

Науковці **Відділення вищої освіти** отримали нові фундаментальні й прикладні результати з підвищення конкурентоспроможності вищої освіти, запропонували рейтингові методи кількісного оцінювання конкурентоспроможності університетів і мотивуючий механізм їхнього мережевого розвитку та оптимізації, насамперед шляхом укрупнення закладів. Що стосується інтеграції у Європейський простір вищої освіти та Європейський дослідницький простір, підготовлено й видано оновлений «Національний освітній глосарій: вища освіта»; розроблено Концепцію розвитку відкритої науки в науковій організації. Щодо зв'язку вищої освіти з ринком праці — створено і впроваджено систему короткострокового прогнозування попиту на нові спеціальності, компетентності, кваліфікації, сфери діяльності на регіональному і локальному ринках праці.

Тільки у 2024 р. вчені наукових установ НАПН України та члени Академії за результатами проведених ними наукових досліджень *опублікували* понад 2,6 тис. праць, у тому числі 86 монографій, 29 підручників, 350 статей у виданнях, що індексуються в міжнародних базах Scopus та Web of Science.

Минулого року більш системним стало впровадження наукових результатів.

Істотно збільшилося наповнення **Електронної бібліотеки** НАПН України матеріалами, підготовленими вченими Академії. Впродовж 2024 р. до неї було внесено понад 3,8 тис. ресурсів, тепер їхня загальна кількість становить близько 37 тис. З Електронної бібліотеки НАПН України файли було завантажено понад 17 млн разів, з них — 3 млн завантажень у 2024 р. Відвідують бібліотеку користувачі зі 195 країн світу, найбільше — з України, США, Франції, Німеччини.

Триває процес удосконалення 39 наукових **періодичних видань** НАПН України. Найбільш актуальним на сьогодні є міжнародне електронне наукове фахове видання «Інформаційні технології і засоби навчання» (видавець — Інститут цифровізації освіти НАПН України), яке в Переліку наукових фахових видань Міністерства освіти і науки України віднесено до категорії «А» і представлено в базі даних Web of Science Core Collection. У 2024 р. зафіксовано 132 тис. переглядів журналу майже 75 тис. користувачів із 209 країн/регіонів (найбільше з України — 50 %, Сінгапуру — 16 % та США — 7 %).

Успішно розвиваються *профілі НАПН України* у базах Scopus і Web of Science, де розміщені профілі всіх наукових установ Академії. Близько 92 % вчених НАПН України мають цифрові ідентифікатори ORCID, понад 91 % — профілі у Google Scholar.

Більш як 520 публікацій вчених НАПН України видано англійською та іншими іноземними мовами.

НАПН України провадить активну **освітню діяльність**. Зокрема, у 2024 р. було *підвищено кваліфікацію* 6,7 тис. керівників, науково-педагогічних та педагогічних працівників, у тому числі 5 тис. — за державним замовленням.

Міжнародне наукове співробітництво Академії в контексті викликів воєнного стану та на виконання завдань євроінтеграції було спрямовано на розширення міжнародних контактів і підвищення їхньої ефективності, зокрема наші вчені брали активну участь у реалізації майже 60 міжнародних науково-освітніх проєктів і програм. Продовжено діяльність кафе-

дри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття».

Більш тісною і продуктивною стала **співпраця з владними структурами** країни, зокрема з Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, до якого в минулому році Академія подала понад 50 експертних висновків на законопроекти.

Розпочато реалізацію нової Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2024—2026 рр.

Продовжено реалізацію програм співпраці з Національною академією медичних наук України, укладено програму співробітництва з Національною академією правових наук України.

НАПН України співпрацює також з Міністерством оборони України, зокрема 24 квітня 2025 р. відбувся спільний круглий стіл за участі вчених нашої академії та військових Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України, на якому обговорено проблеми військової психології і педагогіки у вимірах війни і миру.

На окрему увагу заслуговує реалізація у 2024 р. Програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2023—2025 роки. Підсумки її виконання за рік було розглянуто на засіданні Президії НАПН України 19 грудня 2024 р. та на засіданні Президії НАН України 26 грудня минулого року. Ключовим напрямом такої діяльності стало проведення науково-практичних заходів установ НАПН України і НАН України. Серед них слід відзначити VI Всеукраїнську міжгалузеву науково-практичну онлайн-конференцію «Українське суспільство в перспективах розвитку: історичний, соціально-політичний, освітньо-педагогічний аспекти», на якій з доповідями виступили віцепрезиденти НАН України С.І. Пирожков та О.О. Рафальський; підготовку спільних науково-аналітичних матеріалів, зокрема разом з Інститутом історії України НАН України підготовлено аналітичну записку «Російські підручники з історії: школа ненависті і ворожнечі»; інші форми співпраці з багатьма установами НАН України.

Багато актуальних проблем, на наш погляд, потребують посилення подальшої співпраці вчених наших двох академій. Зокрема, це стосується необхідності внесення змін до Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», а саме: додання окремого пріоритетного напрямку «Фундаментальні, прикладні та експериментальні наукові дослідження розвитку людини впродовж життя, формування конкурентоспроможного людського капіталу».

Спільних зусиль усіх науковців потребує утвердження реального пріоритету наукової сфери в Україні, насамперед в плані її фінансування.

У 2025 р. НАПН України першочергову увагу планує приділяти таким напрямкам роботи.

Дошкільна освіта. Пріоритет — науково-методичний супровід реалізації нового Закону України «Про дошкільну освіту» (2024), розроблення концепцій, програм та нормативно-правових актів.

Загальна середня освіта. Ключове завдання — впровадження профільної середньої освіти, забезпечення програмно-методичного супроводу, створення якісних підручників і цифрових рішень. Більш вагомими мають стати спільні пропозиції вчених НАН України і НАПН України щодо осучаснення змісту освіти. Наукового обґрунтування потребує оптимізація мережі ліцеїв та їхніх профілів.

Цифровізація освіти. Пріоритетно досліджуватимуться і впроваджуватимуться у навчання цифрові інструменти і штучний інтелект. Ака-

демія посилить науково-методичну підтримку цих процесів.

Професійна і фахова передвища освіта. Важливо створити єдину інтегровану систему профільної освіти, узгоджену з європейськими підходами. Слід враховувати північноамериканський досвід багаторівневих закладів, здатних гнучко взаємодіяти з роботодавцями. Продовжимо сприяти ухваленню цього року нових законів «Про професійну освіту» і «Про освіту дорослих».

Вища освіта. Посилення науково-методичної підтримки укрупнення закладів вищої освіти для формування конкурентоспроможної мережі в європейському просторі.

Психологічний супровід освітніх і суспільних процесів. Академія й надалі актуалізуватиме і підвищуватиме теоретичний рівень і вплив на суспільну практику фундаментальних та прикладних психологічних досліджень і розробок. Особливу увагу приділятимемо вивченню соціально-психологічного стану суспільства, людини, психічного здоров'я і безпеки населення, зокрема в кризових ситуаціях, наданню методичних рекомендацій закладам освіти, забезпеченню психологічної допомоги постраждалим.

Історичні та соціологічні дослідження. Спільно з ученими НАН України слід поглибити дослідження суспільних трансформацій, національної пам'яті, самоідентичності, соціальної згуртованості. Ці дослідження мають лягти в основу науково обґрунтованих суспільних рішень, зокрема щодо подальшої модернізації освіти.

Дякую за увагу!

Vasyl H. Kremen
National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5459-1318>

ON THE ACTIVITIES OF THE NATIONAL ACADEMY
OF EDUCATIONAL SCIENCES OF UKRAINE IN 2024 AND TASKS FOR 2025

Speech at the session of the General Meeting of the National Academy of Sciences of Ukraine, April 30, 2025

Cite this article: Kremen V.H. On the activities of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine in 2024 and tasks for 2025 (speech at the session of the General Meeting of the National Academy of Sciences of Ukraine, April 30, 2025). *Visn. Nac. Akad. Nauk Ukr.* 2025. (6): 34—37. <https://doi.org/10.15407/visn2025.06.034>